

LEGAL HOLIDAY LEARNING SERIES

פארווען ערשטע הנדוה ל'ה' פארווען ערשטע הנדוה ל'ה'

Pilgrims, Preservation & Piety:

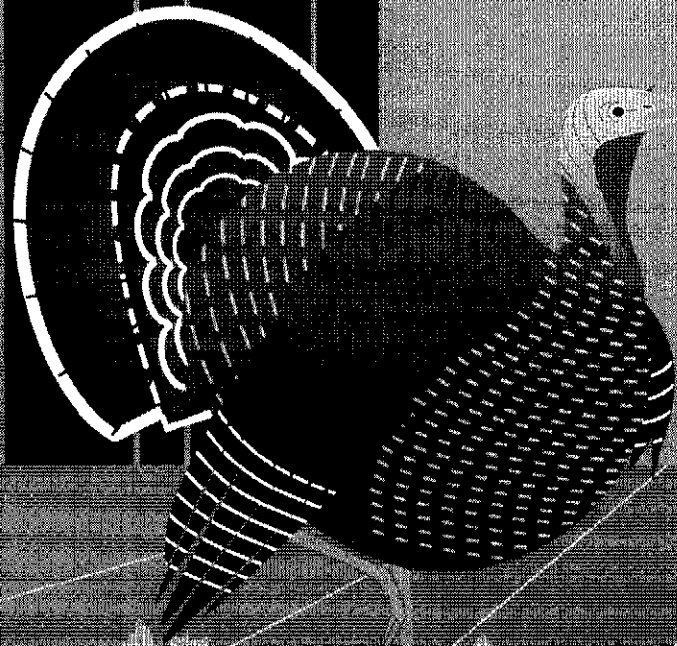
*Understanding the Halachik Implications
of Adopting Cultural Practices*

Thursday, November 22
Given by Rabbi Shmuel Silber

Schedule:

- 7:15am Daf Yomi
- 8:00am Shacharis
- 8:50am Breakfast
- 9:00am Shiur

*Sponsorships available. Please email
execdirector@suburbanorthodox.org*

Suburban Orthodox
Congregation, Torah Chaim

*May the merit of our Torah learning be
for the protection of our brethren in Israel*

1. ויקרא פרק י"ח פסוק ג

כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו:

3. Like the practice of the land of Egypt, in which you dwelled, you shall not do, and like the practice of the land of Canaan, to which I am bringing you, you shall not do, and you shall not follow their statutes.

2. תוספתא שבת דף ז עמוד א

(B)

ניצוצות ואמר אורחין לנו היום ה"ו מדרכי האמורי היה מתחיל במלאכה ואמר יבוא פלוני שידיו קלות ויתחיל בה יבוא זה שרגליו קלות ויעבור לפנינו הרי זה מדרכי האמורי האומר [בבית או בעיסה] יבוא פלוני שידיו מבורכות ויתחיל [בה] הרי זה מדרכי האמורי.

(A) א *אלו דברים מדרכי האמורי המספר קומי י'העושה בלורית [א] [והמגבה] לגרן והמגרת בנה [בין] המתים והקושר [מטולטלת על ידינו וחוט אדום על אצבעו והמונה ומשליך צרות לים או לנהר הרי זה מדרכי] האמורי המספק והמטפח [המרקד] לשלהבת ה"ו מדרכי האמורי: ב "נפלה [פת ממנו] אמר החיור לי שלא תאבד ברכתי הניתו נר על הארץ שיצטערו המתים [אל תניחו נר על הארץ שלא יצטערו המתים] נפלו ממנו

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סז עמוד א

אביי ורבא דאמרי תרוייהו: כל דבר שיש בו משום רפואה – אין בו משום דרכי האמורי.

4. מורה נבוכים ג:לז

(A)

והנה התכאר לך מדוע היתה כוונת התורה בפרטים ההם הקללות והברכות הנכללות בדברי הברית וייחד אותם מבלתי זולתם, ועתה הבין שיעור זאת התועלת הגדולה וכדי לתרחיק מכל מעשה הכשוף הזהיר מעשות דבר שמנהגם ואפילו במה שיתלה בעבודת האדמה וכמדע ר"ל כל מה שיאמרו שהוא מועיל שלא יחייבתו העיון הטבעי אלא שונהג לפי מחשבתם מנהג הכחות והוא מה שאמר לא תלכו בחקת הגוי (ויקרא כ"ג) והם דרכי האמורי כי הם ענמי הכשמים שהם לא כפי הטבע אך הם מעשה הכשוף אשר הם סמוכים לענייני הכוכבים בהכרח ויתגלגל הדבר לרוטם הכוכבים ולעבור אותם ואמרו בבאור כל שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי ר"ל כי כל מה שיחייב העיון הטבעי הוא מותר וזולתו אסור

(B)

ולא יקשה עליך הדברים אשר התירו כמו כסטר הצלוב וכן מן השועל כי בזמנים ההם חשבו כי בדרך נסיון הבינו אותם ונעשו לשום רפואה ונוהגים מנהג העשב אשר יתלו בצואר המשתגע ונקרא טאויארץ ולהשקות צואת הכלב לחולי אגודת הגרון ולהקטיר בחומץ במרק שיתא לצמת תברכים הקשה כי כבר נסו תועלת הדברים האלה אע"פ שלא יחייבו סכרת ועל כן הוא מותר לעשות משום סכרת ונשאר בכלל הרפואות המשלשות.

(1)

מ' י שורפין
על המלכים ולא מדרכי האמורי שנאמר
(ימיה לד) בשלום תמות ובמשרפות וגו'
כשם ששורפין על המלכים כך שורפין על
הנשיאים אבל לא על הדיוטות ומה הן
שורפין עליו מטתו וכלי תשמישו מעשה
שמת ר"ג הזקן ושרף עליו אונקלום הגר
יותר משבעים מנה:

7. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף י"א עמוד א

מכלל דרבנן סברי: שריפה חוקה היא, והא תניא: שורפין על המלכים ולא מדרכי האמורי; ואי חוקה היא, אנן היכי שרפינן? והכתיב: +ויקרא יח+ ובחוקותיהם לא תלכו! אלא, דכ"ע – שריפה לאו חוקה היא, אלא חשיבותא היא, והכא בהא קמיפלגי, ר"מ סבר: לא שנא מיתה שיש בה שריפה, ולא שנא מיתה שאין בה שריפה – פלחי בה לעבודת כוכבים, ורבנן סברי: מיתה שיש בה שריפה – חשיבא להו ופלחי בה, ושאיין בה שריפה – לא חשיבא ולא פלחי בה.

8. רש"י מסכת עבודה זרה דף י"א עמוד א

חשיבותא הוא – מי ששורפין עליו מראין שמיחתו חשוכה להם חשיבא להם המיתה ששרפו עלה ופלחי לעבודת כוכבים.

9. תוספות מסכת עבודה זרה דף י"א עמוד א

לכך פירש ר"י דתרי גווני חוקה הוו אתר שעושין לשם חוק לעבודת כוכבים ואחד שעושין לשם דעת הכל ושטות שלהם והכא בשמעתין מיירי באותו חק שעושים לשם עבודת כוכבים וה"פ ר"מ סבר שריפה לאו חוקה היא לעבודת כוכבים להכי פריך ואי חוקה לעבודת כוכבים אנן היכי שרפינן והא כתיב ובחוקותיהם לא תלכו ואף על גב דכתיבא באורייתא יש לאסור כיון שלהם הוא חק לעבודת כוכבים דומיא דמצבה כשהיו מקריבין עליה אבות היתה אהובה לפניו משעשאוה האמוריים חק לעבודת כוכבים שנאה והזהיר עליה דכתיב (דברים טז) לא תקים לך מצבה ומסיק אלא דכ"ע לאו חוקה היא לשם עבודת כוכבים ומ"מ הוא חק הכל ושטות ובפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נב:) משתעי חק הוא משום חשיבות לפי מסקנא דהכא ולהכי אפילו רבי יהודה מודי דלא גמרינן מינייהו אי כתיבא בדאורייתא ולא חק לעבודת כוכבים הוא אבל ודאי אי לא הוה כתיבא בדאורייתא לא היה לנו להתנהג אף במנהגן של שטות וסייף אינו כתיב בקרא אלא לשון הריגה כתיב ויש לקיימו בקופיץ ואפילו בעיר הנדחת נמי דכתיב (דברים יג) לפי חרב איכא למימר דקופיץ הוא בכלל חרב ורבנן סברי דאיכא טעמא התם דקופיץ מיתה מנוולת לא עבדינן כדאמרינן התם.

10. ר"ן עבודה זרה ב:

שורפין על

המלכים ולא מדרכי האמורי. אינה

מדרכי האמורי לחוש ללג טעשה

כמעשים (שמות כג, כד) לפי שלא

אסרה חוכה אלא חוקות של עבודה כוכבים אלו דברים של הצל

ובטלה וכולן יש בהם לורק"מ עבודה כוכבים אבל דברים של טעם

שרו ובשריפה על המלכים טעמא איכא לשרוף לכבודן כלי

תשמישן לומר שאין אדם אחר ראוי להשתמש במה שנשתמש בו

הוא:

11. מהרי"ק שורש פ'ח

נע"ד מלחם דדבר (ה) טעם ולא לאכור טעום חק אלא בא' מנאי חלקים
אלהה הוא סודר אחר אין טעמו מלכ כדמשמע לשון חק. וכד פ' רש"י בפי'
חומש בעש' קדוש' ח"ל חקים אלו גזר' המלך שאין לטעם טעם לדבר טעל'.
והתבין כהג' ח"ל המלך' סם גזר' המלך אשר יצוק במלכותו בלי שיג' חשלה'
להם טעל'. כרי טעמו טעם' דלשון חק משמע דבר אשר טעמו ועלם אלא
טעם' חסם דלשון טעם' אין בו טעם כלל לא כהסר ולא כגלם והימבין חסם
טעל' בכך ואמר טעם אלא שאין כגלם ובכיוולא כה הוא טעמו' חור' טעל'
ליך כחוקותי' דבין טעמא טעם' דבר טעמו אשר אין בו טעם טעל' אלא טעם
טעמ' כן אז כרי' ודאי כמשך אמרי' ומודה לטעם דחל"כ למה יטעם כדברים
המתחיים האלם

וענין טעמי ים לאכור טעום חק' טעום לני הכו' נע"ד הוא סודר אשר
שיין בו נדמד פרייה גדר הגיטו' והטע' יטעו בו טעום גם זה אכור ואם
הלכ' מתמא דכרי' דספרי דקחי' טעל' תלמך טעל' ויולין בלגמן חף לני
יולא בלגמן וכו'.

12. שולחן ערוך יורה דעה הלכות חוקות העובדי כוכבים סימן קעח סעיף א

[א] אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם). (טור בשם הרמב"ם) ולא ילבש מלבוש
המיוחד להם. א ב] <א> ולא יגדל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם. ג] ולא יגלח מהצדדין ויניח השער
באמצע. ד] ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן <ב> ויניח הפרע. ה] <ג> ולא יבנה מקומות
כבנין היכלות ב של עובדי כוכבים כדי שיכנסו בהם רבים, כמו שהם עושים. הגה: אלא ידא מובדל
מהם במלבושיו וכשאר מעשיו (שם). ו] וכל זה אינו אסור אלא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים
לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש ג מלבושים אדומים, והוא מלבוש שרים וכדומה לזה ממלבושי
הפריצות, ז] או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למיחש ביה משום דרכי האמורי
ושיש בו שמץ עבודה כוכבים מאבותיהם, ד אבל דבר שנהגו לתועלת, כגון שדרכן שכל מי שהוא
רופא מומחה יש לו מלבוש מיוחד שניכר בו שהוא רופא אומן, מותר ללבושו. וכן שעושין משום
כבוד או טעם אחר, מותר (מהרי"ק שורש פ"ח). לכן אמרו: <ד> שורפין על המלכים ואין בו משום
דרכי האמורי (ר"ן פ"ק דעבודת כוכבים).

ובדבר טענקס-גיווינג, כבר כתבתי לאחד בתשובה באג"מ ח"ב דאה"ע סימן י"ג, שאין לאסור מדינא לקבוע על יום זה איזה שמחה, כסעודת בר מצוה ונישואין, אלא שבעלי נפש יש להם להחמיר. אבל לעשות שמחה וסעודה לכבוד טענקס-גיווינג, יש ודאי לאסור מדינא. ולא משום שאיכא בזה חשש דמיון לשמוח ביום איד של ע"ז כנוכרים, שהרי אין יום זה איד שבדו הכומרים, אלא מעצמן עשו שמחה ביום זה. ואף שאז אולי היו הנוכרים שעשו זה עובדי ע"ז, ונתנו שם כדבריהם דברי שבח להע"ז, אינו שייך זה לשנים אחרונות, שאחרים התחילו ג"כ לקבוע סעודות ביום זה, שהם לא שייכי לאיזו ע"ז. וכי כל אדם אף של נוכרים עושה דווקא שמחות לע"ז, וגם הרי בזה"ז רוב שמחות וסעודות שלהם אינם לע"ז. וגם דאין מקריבין קרבנות, וליכא שום תקרובת לע"ז, כמפורש בתוס' ריש ע"ז ד"ה אסור, אף כימי האיד שלהם. ואין דברי התפלה שאומרים בסעודתן, אסור מלאכול מצד איסור ע"ז, אף בנוכרים שעושים זה לכבוד אמונתם. אלא שמה שאסור > לעשות שמחה לכבוד יום זה הוא מדין ובחוקותיהם לא תלכו, אף שאין זה חוק לע"ז, אלא חוק הבל ושטות בעלמא. כדאיתא שאיכא איסור כזה בתוס' ע"ז דף י"א ע"א ד"ה ואי, בסופו.

ואם איכא מנהג לנוכרים לאכול ביום טענקס-גיווינג בשר תרנגול הודו (אינדיק), אף אלו שאין עושין סעודה ושמחה שייך לאסור להם עצם אכילת בשר הודו ביום זה. והוא. אבל לא מסתבר שיהיה אצל נוכרים אינשי בעלמא, איזה חיובים מצד מנהגם, בלא הלולא וחינגא בעלמא. שא"כ אין לאסור אכילת בשר תרנגול הודו בעלמא בלא כוונה למנהגם, אלא משום שיש לו תרנגול הודו, דליכא מראית העין, מאחר שהוא בלא הלולא וחינגא. ומספק אין לאסור לסתם אינשי בעלמא לאכול תרנגול הודו, כשאינו עושה הלולא וחינגא.

ד. אם אסור מצד בחוקותיהם לא תלכו, לחשתתף בסעודת יום ההודייה שעושים בארצות חברית

ובדבר השתתפות במי שמחשיבים יום ההודייה (טיינקסגיווינג) כעין חג לעשות בו סעודה. הגה לכאורה מכיוון שבספרי דתם לא הוזכר יום זה לחג, וגם לא שיתחייבו בסעודה, וכיוון שהוא יום זכר לאנשי המדינה, שהוא ג"כ שמח בהמדינה שבא לגור לכאן עתה או מכבר, לא מצינו בזה איסור לאו בעשיית שמחה בסעודה, ולא באכילת תרנגול הודו (אינדיק). וכדמצינו כה"ג בקידושין דף ס"ז ע"א שינאי המלך עשה שמחה בכבישה ומלחמה בכוחלית שבמדבר ואכלו שם ירקות לזכר. אבל דאי אסור לקבוע זה לחובה ולמצוה, אלא לשמחת הרשות עתה. ובאופן זה בלא קביעות חובה ומצוה יוכל גם לשנה האחרת ג"כ לשמוח ולעשות בו סעודה (ועי עוד כזה להלן סימן י"ב).

15. אגרות משה יורה דעה דיב

אבל אני בעצמי נוטה דעתי יותר דאיכא איסור הלאו דזבחוקותיהם לא תלכו, אך לא מאיסורי ע"ז כדלעיל, שאין לחשוש בכגון דא לדרכי האמרי, אבל מכל מקום אסור משום שהוא חוק לגויים. שכן משמע יותר לשון הרמ"א בסופו בדברים המותרים שכתב אבל דבר שנהגו לתועלת וכו' או טעם אחר מותר, ששם יש יותר לדייק ענין המותר שהוא זוקא בדבר שיש בו תועלת ממש מברישא שנקט ענין האיסור שכתב שאינו אסור אלא בדבר שנהגו בו משום פריצות וכו' או בדבר שנהגו למנהג ולחוק ואין טעם בדבר דאיכא למחשש ביה משום דרכי האמרי, והיה מקום לדייק שבדבר שאין לחשוש בו משום פריצות או דרכי האמרי מותר. ומכל מקום הדיק מסוף הדברים, שגם מה שאין בו תועלת אף שאין לחשוש בו משום דרכי האמרי אסור. והוא כמו שכתבתי בתשובה הקודמת. אך כתבתי בתשובה שלאחריה שאף אם נימא דליכא הלאו, איכא עכ"פ איסור לעשות זה לחובה ולמצווה, אלא רק לשמחת הרשות ולא לקבוע זה בכל שנה.

ובעצם יש חילוק לדינא. דלתשובה הקודמת דאיכא הלאו דהליכה בחוקות הגוים, אסור אף פעם אחת בהזדמנות, אך אינו נאסר בשביל זה מלעשות איזה שמחה ביום זה, וגם סעודת מרעות בעלמא בלא כוונה לחשיבות היום. ולטעם תשובה אחרת ליכא איסור בהזדמנות שלא לכוונת חובה ומצווה אף שהוא בשביל כוונת חשיבות היום שעושים הנכרים, ומתראוי להזמיר כתשובה הקודמת.

16. פחד יצחק אגרות ומכתבים ס' קט

על אודות שאלתך אם זה דאורייתא או דרבנן. הנה כל החקירה הזאת לא תתכן אלא אם היה הנידון ענין של חגיגה חד-פעמית. אבל מכיון שיש כאן לפנינו קביעות של חגיגה החוזרת מדי שנה בשנה, ונכללת ע"י כך במחזור השנה, חרי יש בזה ענין של מועד. והחוגג את היום הזה בעל כרחו שהוא משתתף במועד. וחדוש מועד שלא ממקורותיה של תורה – הוא מן התמורי תמורות. וכל זה היה נכון אפילו אם קביעות זו היתה לפי הלוח שלנו, גם אז היה הענין מתמורי תמורות, כנ"ל. אבל מכיון שקביעות זו היא לפי התאריך הנהוג, אשר מאז ומעולם היה חמנה אצלנו להוסיף את החגיגה "למספרם" בשעת השימוש הרשמי בתאריך הנ"ל, והלא עצם קביעות התאריך לעובדא היסודית של ... הוא מתן כבוד עצום לעבודה זרה, הרי מילתא דפשיטא היא לכל בן דעת, כי חגיגת מועד הקבוע לפי תאריך זה יש בו משום אבירייהו ...

בכל זאת, מרסומם של הדברים הפשוטים הנ"ל זקוקה היא לשיקול דעת מרובה, כי כן מצינו בחז"ל שהחשש של איבה היה גורם גדול בהנהגתם. והיינו שסברו כי הגדלת האיבה של אה"ע לישראל יש בה גררא חזקה של פקוח נפש. ועל כן כמובן שלא העלמתי ממך את האמת הברודה כמו שהיא, אבל אתה מצדך במקומך תדע ותשכיל לשקול את פרסום הדברים במועצות ודעת.

17. נפש הרב עמוד רלא

חוקות עכו"ם: א] דעת רבנו היתה שמותר לאכול בשר הודו (טורקי) בסוף נובמבר ביום טנקסגיווינג, * והבנו שלדעתו אין בכשר הודו בעיניו של חסרון מסורה [ע"י ליקוט דברי הפוסקים בזה בדרכיית לוי"ד סי' פ"ב], וכן שאין באכילתן ביום טנקסגיווינג משום חוקות הגויים. וכן שמענו שהיתה גם דעת אביו הגרמ"ס, ז"ל. [ועיי אגרות משה (וי"ד חי"א, סי' לד) שנסתפק בזה].